

Leo van Gelderen: docent, koninginneteler, keurmeester

In verband met een artikelreeks die Bijen binnenkort wil starten, was de redactie op zoek naar een deskundige op het gebied van de korfteelt. We kwamen in contact met Leo van Gelderen, die naast docent van de cursus korfteelt, fervent koninginneteler, honing-keurmeester, leraar bijenteelt en eigenaar/bouwer van 'De Bijenhof' is. José Vleeming keek voor Bijen in zijn imkerskeuken en vormde zich een beeld.

70 José Vleeming

Het is een van die zeldzaam zonnige januaridagen als ik hem in zijn Rijswijkse rijtjeshuis bezoek. Een warme ontvangst valt me ten deel en ik voel me onmiddellijk thuis in zijn knusse kantoortje, dat vol staat met een grote collectie bijenboeken, een pc en een kopieerapparaat; allemaal attributen ten dienste van die ene grote passie: de imkerij.

Hoe het begon

Hoewel er bij veel imkers sprake is van een van vader op zoon doorgegeven belangstelling, geldt dat niet voor Leo van Gelderen. 'In het westen bestaat er nauwelijks een imkertraditie; door het ontbreken van een agrarische omgeving heeft de imkerij er altijd een wat ander karakter gehad dan elders in het land. Daarnaast speelde de angst voor bestuiving van de toen veel geteelde komkommer in de glastuinbouw de imker danig parten, want jarenlang gold er tijdens de bloei van de komkommers een bijenverbod. (Voor de duidelijkheid: de huidige situatie is volledig anders.) Zelfs nu nog kent Bleiswijk een politieverordening dat het hele dorp bijvrij gemaakt moet worden. Geen hond trekt zich daar tegenwoordig natuurlijk nog iets van aan.' Ofschoon Leo zich altijd al wel aangetrokken voelde door de natuur, was het toeval dat hij zo'n 18 jaar geleden in contact kwam met de imkerij. Hij volgde de beginners- en gevorderdencursus en was verkocht. Na een aantal jaren praktisch imkeren had de bij hem zo in haar greep dat hij zich opgaf voor de opleiding tot leraar bijenteelt in Barneveld.

Onderwijzer ten voeten uit

Met zijn diploma op zak startte Leo met het geven van cursussen, o.a. in Leiden en Rotterdam. Naast de cursussen beginnend en gevorderd imker, onderwees

deze enthousiasteling zijn cursisten ook in de koninginneteelt en de bestuiving. Recent is daar de cursus korfteelt bijgekomen. Korfteelt is een vorm van bijenhouden die hem na aan het hart ligt, want zoals Leo zegt: 'het houden van een korfje heeft wel iets, er hangt een soort romantische waas omheen van terug naar die goeie ouwe tijd.' De grootste waarde zit volgens Leo in het contact tussen bij en imker. 'Je staat dicht bij je bijen, je wordt makkelijker in de omgang met ze en je kijkt erop verandert.' Alsof al die cursusactiviteiten nog niet genoeg waren, opende Leo van Gelderen vorig najaar zijn 'Bijenhof'. Een door hem en met vrienden en familie zelf gebouwd onderkomen in de vorm van een zeshoek.

Hoe is dit alles zo gekomen?

De meeste woningen beschikken tegenwoordig niet meer over een grote tuin en ook Leo van Gelderen kampte met plaatsingsproblemen voor zijn bijen. Een korfvolk en/of een aantal bevruchtungskastjes in een stadstuin leveren meestal geen problemen op, maar bij twintig volken worden de burens stilletesaan zenuwachtig. Daar komt nog eens bij dat Leo per definitie niet meer dan 5-6 volken op één plek plaatst. 'Vele bijen maken de spoeling dun', aldus Van Gelderen. Enige jaren geleden zocht hij daarom een plek voor zijn volken, waarbij zijn oog viel op een prachtig volkstuintencomplex, op loop- en fietsafstand van zijn huis. De onderhandelingen met het bestuur van de volkstuintenvereniging gingen echter niet van een leien dakje en er ging een behoorlijke tijd overheen voor Leo er zijn eerste kastje kon plaatsen.

Stabiele zeshoek

Hoewel Leo zijn perceel kon uitkiezen, bleek hij later het 'rotste' stekje gekozen te hebben. Door de over de open vlakte aanstormende wind waaiden de bijen letterlijk van de vliegplank af. Windwerend gaas en een haag van wilgetenen brachten slechts gedeeltelijk uitkomst. Ofschoon dit natuurgeweld en Leo's behoefte aan een droge werkplek zijn wens voor een schuurtje voedden, was het de stille ambitie van zijn vrouw die uiteindelijk de doorslag gaf. Mevrouw Van Gelderen, die in het dagelijks leven een remedial teaching-praktijk runt, wilde heel graag de bijen-

houderij stimuleren en promoten. Een bevriende architect voorzag hen van een professioneel ontwerp en het resultaat mag er zijn: een zeshoekig gebouwtje (25 m² groot) met een groot overstekend dak, dat steunt op zes ijzeren kolommen. Steunbalken tussen de kolommen verlenen het paviljoentje voldoende stevigheid. Grote ramen en openslaande deuren zorgen voor veel licht en een uitnodigende sfeer. In het begin, toen het dak nog slechts rustte op de zes pijlers, maakte Leo zich ernstige zorgen over de stabiliteit; bij harde wind lag het dak angstaanjagend te wiebelen, maar zodra de steunbalken waren aangebracht, kwam er een ongekende stevigheid in het geheel. Voor Van Gelderen het beste bewijs dat de bijen niet voor niets hun zeshoekige bouwvorm hebben gekozen. Diezelfde vorm zet zich voort in bloembak en terras. Het gebouwtje is smaakvol ingericht. Allerlei typen korven nodigen de bezoeker uit tot tasten en de wandfoto's, uitgestalde imker-materialen en kunstig gevormde waskaarsen maken duidelijk dat hier echte liefhebbers met aandacht en gevoel voor detail aan het werk zijn geweest. Zelfs de met bijen gedecoreerde gordijnen ontbreken niet. Hebben de Van Gelderens deze hof in eerste instantie voor eigen bijen en gemak gebouwd, de interesse uit de omgeving is ongekend. Zodra het paviljoentje bezet is, bezoeken collega-volkstuinders, wandelende werknemers van de vele omliggende bedrijven en schoolkinderen de hof. Op dit moment is er op 'De Bijenhof' geen electriciteit en water. Maar als de met subsidie van de Verenigde Spaarbanken aangeschafte zonnecollectoren zijn geïnstalleerd, hoopt Leo over stroom te beschikken; zijn wens om video's te vertonen tijdens de cursussen, wordt dan werkelijkheid.

Wat voor een soort imker is Leo eigenlijk?

Afgelopen herfst heeft Leo van Gelderen twintig volken in Spaarkasten ingewinterd, korfvolken houdt hij in principe niet over. Normaal gesproken jaagt hij elk najaar de korf af, huisvest de bijen in een kast en

zet de uit de korf afkomstige raten met broed vast in raampjes. Op een vlakke ondergrond snijdt hij de raten op maat en bevestigt ze vervolgens met raffia of een zuiver wollen draad aan het raampje. In een mum van tijd bouwen de bijen raam en raat aan elkaar en knagen de wollen draad door. 'Een prachtig gezicht als je een bij met een lange draad garen als een vlag achter zich aan ziet wegvliegen.' Op het gebied van bijenrassen heeft Leo de nodige ervaring. Indien men in het verleden met kwalitatief betere bijen wilde imkeren, was er nauwelijks een ander ras voorhanden dan de Carnica. Tegenwoordig heeft vooral de Buckfastbij opgang gemaakt en ook Van Gelderen viel voor haar charmes. 'De Carnica en ik, het heeft nooit geklikt. Altijd waren er problemen met het invoeren van moeren of waren de moeren van de leg in een drachtloze periode.' In de beginperiode kocht Leo Buckfast-KI-moeren, 'maar veel KI-moeren komen de winter niet door of er vindt vlak voor de winter een stille moerwisseling plaats. Dan ben je in de aap gelogeed, want je beschikt maar weer over een F1.' Sprekend vanuit zijn ervaring zegt Van Gelderen: 'ik geloof dat de bijen minder zin hebben in een KI-moer, en om het maar eens in menselijk termen uit te spreken, haar als het ware als minderwaardig beschouwen.' Om zijn stand zo raszuiver mogelijk te houden, koopt Leo tegenwoordig Buckfast-koninginnelarven. In een door hem zelf ontwikkeld transportkistje kan hij in dopjes van was 21 eendags-larven vervoeren. Met de opening naar beneden hangt hij de 9 mm grote dopjes in het bijenvolk. De bijen accepteren deze ingreep en gaan de larven verzorgen. Kort voor het uitlopen verplaatst hij de koninginnee naar een bevruchtungskastje (Leo gebruikt Apidea-kastjes van piepschuim). 'Het lijkt heel wat die 21 larven, maar het is al niet anders als bij die negen kleine nikkertjes: toen waren er nog acht, toen waren er nog zeven.'

Even filosoferen

Als ik in de trein naar huis rijd, mijmer ik over de gedrevenheid van deze imker. Hij is niet de enige enthousiaste actieveling in de ongeveer 180 leden tellende subvereniging Leiden e.o. Zouden juist de natuurliefhebbers in de drukbevolkte randstad hun sporadische stukjes groen meer koesteren en waarderen dan meer verwend imkers elders in den lande? Hoe het ook zij, het is beslist de moeite waard om, als u in de buurt bent, een kijkje op 'De Bijenhof' te nemen. Elke woensdagmiddag en zaterdags de gehele dag bent u er welkom. Het adres is: Volkstuinencomplex 'Lommerrijck' te Rijswijk.